Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti Arasında Siyasi ve Ekonomik İşbirliği: Perspektifler ve Engeller

Political and Economic Cooperation between Kyrgyzstan and the Republic of Korea: Perspectives and Obstacles

Nargiza Sakmurzaeva (Kyrgyzstan-Turkey Manas University, Kyrgyzstan)

Abstract

Diplomatic relations between Kyrgyzstan and The Republic of Korea were established on 31 January in 1992. Political and economic relations between Kyrgyzstan and The Republic of Korea is a new topic for the study. That's why there are no books and dissertations on this topic. The aim of this paper is to analyze bilateral relations and find out the perspectives and obstacles of the economic cooperation which can really impact the economic development of the country. In order to research the topic, the empirical and comparative methods of analysis were used. As a data sources were used papers of F. Matteo, M. Douglass, S. Chung, and C. Eshimbekov. "Saemaul Undong" or "The New Village Movement" is the South Korea's Rural Development Model for countries such as Kyrgyzstan. Kyrgyzstan has all conditions for applying the «The New Village Movement» program. First, Kyrgyzstan's an agrarian country. Second, 65% of the total population is the rural population. Third, about 1 931 000 people live below the poverty line in 2015. And, 67.7% of these people are rural settlements. So it means that by the financial support of the Korean International Cooperation Agency and the local government Korean rural development program can be implemented successfully in Kyrgyzstan. The perspective fields of economic cooperation between two countries are tourism, agriculture, textile industry, information technology and the mining. Some obstacles of the cooperation are the absence of direct flight Bishkek-Seoul, ineffective use of Korean investments and insufficient resources of information about Kyrgyzstan for Korean businessmen.

1 Giriş

Aralık 1992'de Kore Cumhuriyeti Kırgızistan'ı bağımsız bir ülke olarak ilk tanıyan devletlerin arasında yer almaktadır. 31 Ocak 1992'de ise Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişkiler kurulmuştur. İki devlet arasında diplomatik ilişkiler 2000'li yıllara kadar çok sınırlı olmuştur. Sadece birkaç ziyaretler ve antlaşmalar çerçevesinde yürütülmüştür. Bundan dolayı iki ülke arasında ilişkileri canlandırmak amacıyla Kırgızistan'ın ilk Cumhurbaşkanı Askar Akayev 3-5 Temmuz 1997 tarihinde Kore Cumhuriyeti'ni resmi ziyaret etmişti. Cumhurbaşkanının bu ziyaretinde iki ülke arasında işbirlik alanlarına ilişkin antlaşmalar ve belgeler imzalanmıştır. İmzalanan belgelerin en önemlisi 'Birlik Deklarasyonu'dur. Bu antlaşmada Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında dostluk ilişkileri ve işbirliğinin temelleri atılmıştır.

Kırgız Cumhuriyeti Ulusal İstatistik Kurumu'nun verilerine göre 2000'li yıllara kadar Kırgızistan'da 20'ye yaklaşık Güney Koreli şirket mevcuttu. Genellikle bu şirketler orta gelirli şirketler olarak ticaret ve hizmet sektörlerinde faaliyet göstermekteydi. Kore Cumhuriyeti destekli yapılan büyük proje teknolojik iletişim alanında 2000 yılında gerçekleşmiştir. Çüy bölgesinde yapılan bu projeye mali desteği 'Hanhva' şirketi sağlamıştır. 1998 yılında projeyi hayata geçirmek için 12.000.000 dolar kredi şeklinde hükümete verilmişti. Bu projenin uygulanmasından sonra yavaş yavaş Güney Koreli girişimcilerinin Kırgızistan'ın turizm, inşaat, teknolojik iletişim araçlarını geliştirme ve madencilik alanlarına ilgisi artmaya başlamıştır.

2000'li yıllardan başlayarak iki ülke arasında yapılacak işbirlik alanları belli olmaya başlamıştı. Özellikle 2001-2002 yılları aralığında Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti Afganistan'ın yeniden yapılanması konusunda insani yardım işbirliği yapmışlar. Bunun yanında Kırgızistan vatandaşlarının Kore Cumhuriyeti'nde çalışmaları için emek kotaları verilmeye başlamıştır. Mart 2001 yılında ise Kore Cumhuriyeti'nin EKSPÖ-2010 uluslararası kermesini organize eden kurumun delegesi Kırgızistan'ı ziyaret etmişti. Bu ziyaretin asıl amacı EKSPÖ-2010 kermesine Kırgızistan'ın katılımını teşvik etmektir. Ziyaret sırasında Kore Cumhuriyeti delegasyon temsilcileri Kırgızistan Başbakanı ve Dışişleri Bakanı ile görüşmeleri düzenlenmiştir. Kore Cumhuriyeti'nden gelen işadamlarının Kırgızistan'da özelleştirilme ve yeni şirketlerin kuruluş süreçlerine katılmaları Kırgız hükümeti tarafınca destekleneceği açıklanmıştı. Orta Asya ülkeleri arasında Kırgızistan ilk olarak Güney Kore'yle ekonomik işbirliğini başlatmıştır. Ancak önemli gelişmeler 2000-2005'lere kadar yer almamıştı.

2 Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti Arasında Siyasi İlişkiler

2007 yılında Kırgızistan Başbakan Vekili Almazbek Atambayev'in, 2008 yılında ise Başbakan Yardımcısı İskenderbek Aydaraliyev'in Kore Cumhuriyeti üst düzey ziyaretleri gerçekleşmiştir. Ziyaret sırasında iki ülke arasında siyasi işbirliğinin derinleşmesi, ekonomik ve kültürel ilişkilerinin gelişmesine ilişkin antlaşmalar imzalanmıştı. Başbakan'ın resmi ziyaretinde Kore Cumhuriyeti Başbakanı Han Dok Su ile ikili bir görüşme yapılmıştı. Kore Cumhuriyeti Başbakanı'nın konuşmasında Kore hükümeti Kırgızistan ile ilişkileri geliştirmek

için ithalat ve ihracatı arttıracakları söylenmişti. Kırgızistan'ın ekonomisindeki turizm, hidroenerji ve inşaat sektörleri Kore yatırımcıları için çok çekici olduğu vurgulanmıştı. Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti hükümetleri ikili bir düzeyde ve uluslararası forumlar çerçevesinde işbirliği yapmaktadır. Bunların içinden 'Orta Asya- Kore Cumhuriyeti' uluslararası forumu önemli bir rol oynamaktadır. Bu forum çerçevesinde Orta Asya ülkeleriyle ile Kore Cumhuriyeti'nin temsilcileri enerji, sağlık, turizm ve madencilik gibi alanlarda deneyim değişimi yapmaktadır. Buna ek olarak bu alanlarda işbirliği için perspektifler konusunda görüşmekte. 2008 yılında iki ülkenin karşılıklı olarak Büyükelçilik'lerinin açılması ilişkilerin gelişmesinde önemli adımı oluşturmuştu. Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişkileri düzenleyen hukuki belgeler ve antlaşmalar şunlardır:

- Diplomatik İlişkilerin Kurulmasına Dair Protokol
- Dostça İlişkiler ve İşbirliğinin Esasları Hakkında Ortak Deklarasyon
- Kültürel İşbirliği Antlaşması
- Hava Bağlantılarının Kurulmasına İlişkin Antlaşma
- Turizmde İşbirliği Antlaşması
- Dışişleri Bakanlıkları Arasında İşbirliği Protokolü
- Her İki Ülkenin Kültür Bakanlığı Arasındaki İşbirliği Protokolü
- E-devlet Kurulması için Memorandum
- Yatırımların Geliştirilmesi ve Korunması Antlaşması

18-20 Kasım 2013 tarihinde Kırgızistan Cumhurbaşkanı Atambayev Kore Cumhuriyeti'ni resmi ziyaret etmişti. Bu siyasi olay iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin gelişmesini derinden etkileyeceği beklenmektedir. Atambayev Kore Cumhuriyeti'ni resmi ziyareti sırasında Kırgız-Kore Yatırımlar Forumu'na katılmıştır. Bu forum Kırgız ve Koreli işadamlarının katılımıyla gerçekleştirilmişti. Bu ziyaret sonucunda iki hükümet arasında antlaşmalar imzalanmıştır. Bunlar:

- Kırgızistan Kore Cumhuriyeti Hükümetleri Arasında Hibe Yardımına İlişkin Çerçeve Antlaşması;
- Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti Hükümetleri Arasında Sürücü Lisanslarının Karşılıklı Tanınması ve Değiştirilmesine İlişkin Antlaşma;
- Kırgızistan Ekonomi Bakanlığı ile Kore Cumhuriyeti Ticaret, Sanayi ve Enerji Bakanlık Arasında Enerji ve Sanayi Alanlarında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı.

İki devletin parlamentoları arası ilişkileri de aktif bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Şubat 2014 yılında Kırgızistan Parlamentosu (Cogorku Keneş) Başkanı Asılbek Ceenbekov'un Kore Cumhuriyeti'ni resmi ziyareti gerçekleştirilmişti. Bu ziyaretin sırasında Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti parlamentoları arasındaki işbirliğinin temel alanları belirlenmiştir. Ayrıca Kore Cumhuriyeti'nin teknolojik yeniliklerini kullanarak ikili ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi konuları ele alınmıştır.

Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında düzenlenen üst düzey ziyaretler tablosundan Kore Cumhuriyeti Başkan, Başbakan ve Parlamento Başkanı düzeyinde Kırgızistan'da resmi ziyaretlerinin gerçekleşmediği gözükmektedir. Üst ziyaretlerin karşılıklı olarak yapılması devletlerarası ilişkilerin gelişmesini etkilemektedir. İki devlet arasında yapılan ziyaretler konusunda diğer Orta Asya ülkeleriyle bir karşılaştırma yapılırsa, Kırgızistan'ın Kore Cumhuriyeti'yle ilişkilerinin daha gelişme aşamasında olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Çünkü Kazakistan ve Özbekistan'ın Kore Cumhuriyeti'yle karşılıklı yapılan üst düzey ziyaretlerinin sayısı oldukça yüksektir.

3-5 Temmuz 1997	Kırgızistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev'in Kore Cumhuriyeti Resmi Ziyareti
2007 yılında	Kırgızistan Başbakan Vekili Almazbek Atambayev'in Kore Cumhuriyeti Resmi Ziyareti
2008 yılında	Kırgızistan Başbakan Yardımcısı İskenderbek Aydaraliyev'in Kore Cumhuriyeti Resmi Ziyareti
30-31 Mayıs 2012	Kırgızistan Başbakanı Ömürbek Babanov'un Kore Cumhuriyeti İş Ziyareti
Şubat 2014	Kırgızistan Parlamentosu (Cogorku Keneş) Başkanı Asılbek Ceenbekov'un Kore Cumhuriyeti Ziyareti
18-20 Kasım 2013	Kırgızistan Cumhurbaşkanı Almazbek Atambayev'in Kore Cumhuriyeti Resmi Ziyareti

Tablo 1. Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti Arasında Üst Düzey Ziyaretler Kronolojisi Kaynak: Kırgız Cumhuriyeti Dış İşler Bakanlığı

Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişkilerinin bir boyutunu Kırgızistan'da yaşayan Kore kökenliler topluluğu oluşturmaktadır. 17000 civarı Kore Kökenliler günümüzde Kırgızistan'da yaşamaktadır. Kırgızistan'ın bağımsızlığını izleyen yıllardan günümüze kadar Kore Cumhuriyeti yerel Kore kökenlilere destek sağlamaktadır. Kırgızistan'da yaşayan Koreli nüfus Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında bir köprü rolünü üstlenmektedir. Kore kökenlilerin Kore Cumhuriyetine gidebilmeleri için özel vize verilmektedir. Kırgızistan'daki

Kore topluluğu, Orta Asya ve diğer eski Sovyet topraklarında yaşayan Korelilere kıyasla ilk olarak 16 Aralık 1989 tarihinde Korelilerin ‘Çinson Derneğini’ oluşturmuşlar. Ayrıca Kırgızistan Koreliler Kamu Derneği faaliyetini yürütmektedir. Kırgızistan’da Kore kökenlilerin nüfusunun giderek azaldığı görülmektedir. Kırgız Cumhuriyeti Ulusal İstatistik Kurumu’nun verilerine göre 1990’larda 20000’e yakın Koreli nüfus varken, 2016’da bu sayı 17000 olmuştur. Kore kökenli nüfusunun azalmasının çeşitli sebepleri vardır. Bunlardan bazıları Korelilerin bir kısmının Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ülkelerine göç etmeleridir. Özellikle Kazakistan ve Rusya’ya göç etmektedirler. Çünkü bu ülkelerde Kırgızistan’la kıyasla sosyo-ekonomik şartlar daha iyidir. Kırgızistan vatandaşı Kore kökenlilerin diğer bir kısmı Güney Kore’ye gitmektedir. Çünkü Kırgızistan vatandaşı Kore kökenliler için Güney Kore’ye gitmeye özel vize verilmektedir. Demek ki Kırgızistan’daki Kore kökenlilerin yurtdışına göç etmeleri nüfusunun azalmasının bir sebebinin oluşturmaktadır. Diğer taraftan Korelilerin yerel halk ile evlilik yapmaları Koreli nüfusun azalmasında etkileyici bir unsur olmaktadır. Koreli nüfusunun son yıllar içinde azaldığı Tablo 2’de görülmektedir.

Yıllar	1999	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Kore nüfusu	19784	17299	17182	16938	16711	16753	16807	16828	16957

Tablo 2. Kırgızistan Vatandaşı Kore Kökenliler Nüfusu *Kaynak: Kırgız Cumhuriyeti Ulusal İstatistik Kurumu*

Kırgızistan’lı Korelilerin büyük çoğunluğu Bişkek’te ve şehrin etrafında yaşamaktadır. Başkentte, hatta Kore nüfusunun büyük bir kısmı yaşayan ‘Kore ilçeleri’ vardır. Bunlar Kızıl-Asker, Kommunarov sokağı, Tuğla fabrikasının yerleştiği ilçe, Novopavlovka, Voenno-Antonovka ve Sokuluk’tur. Ayrıca, Korelilerin küçük bir topluluğu Kırgızistan’ın güney bölgelerinde Oş ve Aravan’da yaşamaktadır.

3 Kore Cumhuriyetindeki Kırgız Topluluğu

İki ülke arasında ilişkilerin bir boyutunu Kore Cumhuriyeti’nde bulunan Kırgız vatandaşları oluşturmaktadır. Kırgızistan’da ‘Kore Dalgası’nın etkisiyle 2008-2009 yıllardan günümüze kadar Güney Kore’ye giden Kırgız vatandaşlarının sayısı artmaktadır. Bir taraftan ‘Kore Dalgası’nın etkisi diğer taraftan Kırgızistan’ın işsizlik sorunu Kırgızları Kore Cumhuriyeti gibi gelişmiş ülkelere gitmeye neden olmaktadır. Günümüzde Kore Cumhuriyeti’nde kalıcı ve geçici olarak ikamet eden Kırgız vatandaşlarını birkaç grup içinde toplamak mümkündür. Bunlar:

- Korelilerle evlenen Kırgız vatandaşları (kadınlar);
- EPS sistemi temelinde resmi olarak çalışan Kırgız vatandaşı misafir işçiler
- Özel vizeyle Kore Cumhuriyeti’nde bulunan Kore kökenliler;
- Kore üniversitelerinde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri;
- Gayriresmi olarak Kore Cumhuriyeti’nde çalışan Kırgız vatandaşlarıdır.

Kore Cumhuriyeti’nde yaşayan Kırgız vatandaşlarının % 50’si Kırgız, % 40 Özbek, %10’u Kore kökenliler ve Ruslar oluşturmaktadır. Kore Cumhuriyeti yasaları çok katı olduğu için Kırgızistan’dan giden misafir işçiler Kore Cumhuriyeti’nin yasa ve çalışma kurallarına uyarak çalışmaktalar. Bu konuda Kırgız işçilerinin sorunları yoktur. Asıl sorun Güney Kore’de yasadışı olarak bulunan Kırgız vatandaşlarının durumudur. Bu vatandaşların hemen hepsi iş aramaya gelenlerdir. Bu kategorideki vatandaşlarının büyük sayıda olması farklı sorunlara neden olmaktadır. Kırgızistan’ın işsizlik sorununun çözülmesi ve halkın sosyo-ekonomik hayatının iyileşmesine kadar Kırgız vatandaşları Kore Cumhuriyeti gibi gelişmiş ülkelere hem yasa hem yasadışı olarak çalışmaya giderler. Bu ciddi bir sorundur. Şu anda Kore Cumhuriyeti’nde cinayet işleyip bir insanın ölümüne sebep olan bir Kırgız vatandaşı cezaevinde bulunmaktadır. Diğer bir Kırgız vatandaşı ise trafik kazası dolayısıyla hapiste kalmaktadır.

Kırgızistan’ın Büyükelçiliği’nin verilerine göre Kore Cumhuriyeti’nde 4673 Kırgız vatandaşı yaşamaktadır. Bunların içinden 647 kişi yasadışı olarak bulunmaktadır. Bu sayının içinden sadece 47 Kırgız vatandaşı 6 aylık süre içinde Kore Hükümeti tarafından ceza yaptırımına uygulanmadan kendi isteğiyle tekrar Kırgızistan’a dönmüştü. Son zamanlarda Kore Cumhuriyeti’ne yasal olmayan yollarla çalışmaya gidenlerin sayısı artmaktadır. Bundan dolayı Kore hükümetinin ilgili kurumları ülke içinde yasadışı olarak bulunan yabancı uyruklu vatandaşları tekrar vatanlarına zorunlu bir şekilde göndermekte ve 5 yıllık bir sürenin tamamlanmasına kadar yeniden Güney Kore’ye girmelerini yasaklamaktadır.

Mart 2016’da Kırgızistan Büyükelçiliği Güney Kore Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Çalışma ve İstihdam Bakanlığı temsilcileri ile ülkede yasadışı olarak bulunan Kırgızistan vatandaşlarının durumuna ilişkin birkaç görüşmeler düzenlemişler. Bu görüşmeler sonucunda yasadışı olarak bulunan Kırgızistan vatandaşlarına ülkeden zorunlu çıkartılmadan 6 aylık bir ek süre verilmiştir. Yani 1 Nisan’dan 30 Eylül 2016’a kadar bir süre içinde yasal süresi bitmiş bulunan vatandaşların kendi isteğiyle Kırgızistan’a gitmelerine fırsat verilmiştir. Bu durumda ceza yatırımları uygulanmaz ve yeniden Güney Kore’ye yasal bir şekilde girmek mümkündür. Bunun için Bişkek’teki Güney Kore Büyükelçiliği’nden Çalışma İzin Sisteminin (EPS) temelinde vize almaları gerekmektedir.

2012’den başlayarak Güney Kore Hükümeti her devlete ayrı olarak farklı sayıda işçi kotaları verirken son yıllar içinde Employment Permit Sistem (EPS) uygulamaktadır. Bu sisteme üye olan 16 ülkeye her yıl toplam kota sayısı

verilmektedir. 2016 yılında tüm üye ülkelere verilen kota sayısı 58 000'di. Böylece Kırgızistan'dan Kore Cumhuriyeti'ne giden misafir işçilerin sayısını arttırmak için şartlar kolaylaşmaktadır. Güney Kore'deki Kırgızistan'ın Büyükelçisi Beşimov'a göre Kırgız vatandaşı misafir işçi sayısı 850 civarındır. 1 Ocak 2008'den 1 Eylül 2011'e kadar Kırgızistan Kore Cumhuriyeti'ne 1183 kişi misafir işçi olarak gitmiştir. Çalışma İzin Sistemi (EPS) çerçevesinde Kırgızistan vatandaşları Güney Kore'ye gitmek için önce Korece öğrenmekteler. Dil sınavlarını geçtiklerinde Koreli işverenleriyle bir iş anlaşması yapmaktadırlar. Kore Cumhuriyeti'nde çalışmaya izin alanlar Kore Cumhuriyeti Eğitim Merkezi'nde ücretsiz olarak hazırlık yapmaktalar.

Kırgızistan'dan gelen misafir işçilerin büyük bir kısmı ülkenin tarım-sanayi sektöründe çalışmaktadır. Kırgız işçi misafirlerinin sayısının düşük olması farklı etkenlerden kaynaklanmaktadır. Bunlardan biri Güney Koreli işverenlerin Kırgız misafir işçisi hakkında bilgi eksikliğidir. Bu nedenle Kırgızistan'ı farklı forum, konferans ve kermesler çerçevesinde Koreli işletmeci ve girişimcilere tanıtmak gerekmektedir. Diğer bir mesele günümüzde Kore Cumhuriyeti'nde bulunan Kırgız işçilerinin olumlu bir imaj oluşturmalarıdır. Koreli işverenleri arasında Kırgız vatandaşı misafir işçisinin zamanında işe gelen, işini eksiksiz yapan, çalışkan ve sorumlu bir işçinin olarak olumlu imaj yaratması Kırgızistan için işçi kotalarının artmasını sağlayacaktır.

4 Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti Arasında Ekonomik İlişkiler

Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişkilerin 2000'li yıllara kadar gelişmemiştir. İki ülke arasında siyasi ilişkilerin sınırlı olması ekonomik işbirliğini olumsuz yönde etkilemiştir. Bağımsızlığı izleyen yıllarda Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında ticaret yapısının %90'ı Kore'den gelen ithalata dayanmıştır. 1992 yılında ikili ticaretin hacmi 994.000 dolara eşitti. Bunun 937.000'i Kırgız ihracatını oluştururken, 57.000 doları ise Güney Kore'den gelen ithalata denk geliyordu. Kırgızistan'da Güney Kore'ye ihraç edilen mallar genelde antimon ve metal kalıntılarıydı. Güney Kore'den ithal edilen mallar ise çoğunlukla elektronik hesap makineleri ve kayıt verileri için el cihazlarıydı. Yıllar geçtikçe Kore Cumhuriyeti'nden ithal edilen malların hacmi artmıştı. Bunlar: elektrik iletkenleri, telgraf hatlarının parçaları, elektrikli ses yükselticiler, tütün ve inşaat malzemeleriydi.

Bağımsızlığın ilk döneminde Kore Cumhuriyeti'nden ithal edilen mallar genellikle televizyon, telefonlar, ilaç ve arabalardı. Ağustos 1993 yılında Kırgızistan Başbakanı'nın Kore Cumhuriyeti'ni ziyareti gerçekleşmişti. Bu ziyaretin asıl amacı 'Tedjon-EKSPO/93' konulu uluslararası kermese katılmaktı. Bunun sonucunda Kırgız delegasyonu Kore Cumhuriyeti'ndeki küçük ve orta girişimciliği destekleyen Kore Ticaret-Yatırım Teşvik Ajansı (KOTRA) ile yakından irtibata geçmişti. 2000'lere kadar Kırgızistan ile Güney Kore arasında ekonomik işbirliğinin gelişmemesinin sebepleri ekonomik işbirliğinin hukuki bir temelini yokluğu, vergi sisteminin sabit ve çekici olmaması ve Kırgız şirketlerinin Kore'nin LG-Gold Star şirketine büyük miktardaki borcuydu (3.500.000 milyon dolar. 2001'de bu borç ödenmiştir. Diğer yandan 1997-1998 yıllarında Asya Mali Krizi Kore Cumhuriyeti ile Kırgızistan'ın diplomatik ilişkilerinin gelişmesini olumsuz yönde etkilemiştir.

1998'de iki ülke arasında ticaret hacmi 29.127.000 dolarken, bir sene önce ise bu indeks 8.000.000 dolardı. Güney Kore'den tütün ürünleri, kullanılmış lastikler, pamuk, örme giysiler ve tıbbi aşılar ithal edilmişti. 1990'lardan 2004'lere kadar Kırgızistan ile Güney Kore arasında ticaret hacminde çok değişiklik gözükmemiştir. Ancak 2004'de ticaret hacmi 53.184.000 dolara yükseldi, bunun %90'ı Kore Cumhuriyeti'nden gelen ithalatı oluşturmuştu. Bu dönemden başlayarak ikili ticaretin artması söz konusu olmuştu. 2007'de ise iki ülke arasında ticaret hacmi 136.983.000 dolarken, 2008'de 168.910.000 dolara denk gelmiş. Ancak Kore Cumhuriyeti'nin ithalatı hala % 95 olarak kalmıştı. Kore Cumhuriyeti'nden ithal edilen mallar genellikle tütün ürünleri, elektronik cihazlar, bilgisayarlar, otomobil parçaları ve kamyonlardır. Kırgızistan ihraç eden mallar ise hububat ve buğday, bal ve kuru meyveler, çelik, kimyasal ürünler, metalik olmayan mineraller, tıbbi ürünler, plastik, endüstriyel cihazlar ve ekipmanlardır.

2008'de iki ülke arasındaki ticaret 3.000.000 dolar ile ölçülürken, 2011'de 142.000.000 dolara çıkmış olması oldukça dikkat çekicidir. 2009-2010 yıllarında Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında ticari hacminde bir düşüş gözükmemektedir. Küresel Mali Krizin etkisiyle 2009 yılında ticaret hacmi 101.293.000 dolarken ve Ocak-Ekim 2010 yılında ise 89.191.000 doları oluşturmuş. Bu sırada Kırgız ihracatı % 3'ü aşmamıştır. Kırgızistan'dan Kore'ye giden mallar kireçtaşı, atık ve hurda, kömür (antrasit ve bitümlü kömür hariç), antilgrit alçıydı. 2010 yılında bunlara ham titanyum tozu, kireçtaşı, sentetik ve kimyasal liflerin, anıt veya yapı üretimi için taşlar eklenmiştir. Kore mallarını ihraç edenler genellikle Kırgız vatandaşı girişimcilerdir. Buna karşılık Güney Koreli girişimciler Kırgız mallarının Kore pazarına gönderilmesinde aktif olarak katılmamıştı. Aynı yıl içinde Kırgız ihracatını geliştirmek amacıyla Kırgızistan Ekonomi Bakanlığı'yla Kore Cumhuriyeti İthalatçıları Derneği bir işbirliği yapmıştı. Kore'nin istatistik verilerine göre Kırgızistan'a yapılan yatırımların hacmi 66.000.000 oluşturmuş.

7 Nisan 2010 tarihinde Kırgızistan'da gerçekleşen devrim ile Haziran olayları ülke içinde siyasi istikrarsızlığı oluşturmuştu. Bu durum ülkenin hem iç hem dış politikasında olumsuz etkileri yaratmıştır. Ülke içindeki siyasi istikrarsızlık ve belirsizlik sosyo-ekonomik kalkınmayı yavaşlatmış. Bundan dolayı yabancı ülkelere gelen yatırımların hacminde de bir düşüş gözlenmiştir. Bu durum Güney Koreli yatırımcılarının ve girişimcilerinin de

olumsuz olarak etkilemiştir. İlk önce Kırgızistan'da orta ve küçük işletmeleri bulunan Güney Koreli iş adamları tekrar yurduna dönmüştü. Böylece Kırgızistan'da siyasi istikrarın sağlanması ve yatırımlar ortamının iyileşmesine kadar ikili ekonomik ilişkilerde bir durgunluk söz konusu olmuştu. 2011 yılında Atambayev'in Kırgızistan'ın Cumhurbaşkanı olarak seçilmesi ve ülkede siyasi ve sosyal gerginliklerin giderilmesi tekrar iki ülke arasında ilişkilerin canlanmasına neden olmuştu.

2013 yılında Güney Kore'den ihraç edilen malların hacmi 180.000.000 doları oluştururken Kırgızistan'dan Güney Kore'ye ihracatın hacmi ise sadece 2.000.000 dolara ulaşmıştır. 2014 yılında Kore Cumhuriyeti Büyükelçisi Kim Chang Gyu Kırgızistan ile Kore arasındaki ticaret hacminin 2014 yılında 200.000.000 dolara ulaştığını söylemişti. Kore Büyükelçisi, ülkedeki diplomatik misyonunun tamamlanması üzerine gazetecilere verdiği konuşmasında ikili ekonomik ilişkilerin dinamik olarak geliştiğini belirtmişti. İki ülke arasında ekonomik işbirliğinin perspektifli alanlarının tıp, tarım, hafif sanayi, bilgi teknolojisi ve madencilik olduğunu vurgulamıştır. Büyükelçi, ayrıca, Kırgızistan'daki Kore Cumhuriyeti'nden yapılan toplam yatırımın 170.000.000 dolar olduğunu belirlemiştir. 2015 yılında Kore Cumhuriyeti ile Kırgızistan arasında ticaret hacmi 80.000.000. doları eşitti. Bu rakam 2014 yılına nazaran %48'e azalmıştır. Güney Kore'den gelen yatırımların hacmi ise 3.152.000 dolara eşitti. Bu gösterge bir önceki yıllarla kıyasla artış göstermiştir. Çünkü 2014'de yatırımların hacmi 1.349.000 dolardı. Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında ekonomik işbirliğinin bir sonucu olarak Sokuluk rayonu'nda Kırgızistan-Güney Kore Tarım-Sanayi Merkezi açılmıştır. Ayrıca Isık-Göl'de Koreli girişimciler ilaç için kullanılacak otları yetiştirip Güney Kore'ye göndermektedir. Bunun gibi ekonomik projelerin yapılması iki ülke arasında ekonomik ilişkilerin derinleşmesini sağlayacaktır. Günümüzde Koreli girişimcilerin desteğiyle 116 Koreli şirket Kırgızistan'da faaliyet göstermektedir. Bağımsızlığı izleyen yıllarda bu sayı 20'yd. Demek ki giderek Kore Cumhuriyeti'nden gelen yatırımların arttığı, Koreli girişimcilerin Kırgızistan'ı tanımaya başladığı gözlenmektedir.

5 Kırgızistan'da 'Saemaul Undong' (Yeni Köy) Hareketi

«Saemaul Undong» (Yeni Köy) hareketi 1969 yılında Güney Kore Devlet Başkanı Park'ın ülke nüfusunun üçte ikisini oluşturan köylülerin sosyo-ekonomik hayatını iyileştirmeye yönelik aldığı karar temelinde ortaya çıkmıştır. Saemaul Undong, 1970'lerde Kore Cumhuriyeti'nin topluluk temelli bir kırsal kalkınma programı olarak halka sunulmuştu. Kore nüfusunun çoğunluğunu oluşturan köylülerin zihniyetine radikal bir yenilenme getirerek hayat standartlarını geliştirmeyi amaçlamıştı. Bu bağlamda dayanışma, özen ve karşılıklı yardımlaşma ilkelerinin temelinde bir hareket başlamıştı.

Temel olarak, Saemaul Undong Hareketi, toplum gelişimi ve modernleşme arayışı içinde olan bir harekettir. İlk olarak, yoksulluğu gidermek için bir harekettir. Bu hareket, sadece bireylerin yaşam standartlarıyla sınırlı değildir, ancak tüm topluluğu kapsar. Hareketin temel ilkelerinden biri her bir insanın kendi köyü için çalışmasını ön plana çıkarmasıdır. Hareketin diğer bir anlayışı sosyo-ekonomik kalkınmanın ve zenginleşmenin bir şans veya rüya olarak görmemek ya da gelişmeyi diğerlerine bağımlı olarak kabul etmemektir. Özellikle en önemlisi doğru yollarla kendi emeğiyle başkalarının yardımına bağlı kalmadan köyün gelişmesini sağlamaktır. Burada 'başkalar' kavramı hükümet ya da komşu köy, şehir ya da yabancı devlet anlamına gelmektedir. Ayrıca kırsal kesimlerde çok sıkça rastlanılan 'yoksulluk bizim kaderimiz' gibi düşüncelerle bir mücadeledir. İnsanların bu kötümser davranışlarını gidermek 'Saemaul Undong' hareketinin amaçladığı zihinsel reformun bir parçasıdır. 'Saemaul Undong' hareketinin faaliyetleri ve yabancı devletlerle etkileşim sorunları Kore Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı ve Bakanlık altında ayrı bir Bölüm tarafından koordine edilmesi dikkati çekmektedir.

1960-1970'lerde «Saemaul Undong» basit bir kırsal kalkınma programı değildi. Daha doğrusu, 1960' lardaki Güney Kore'nin toplumsal kalkınma modelinin kırsal kesime uygulanmış bir kalkınma programıydı. Güney Kore hükümeti, köylerin her birine ücretsiz olarak belirli bir miktarda hammadde temin etmesi ve yerli halkı onlarla istediği her şeyi yapmalarına emanet etmesi nedeniyle, halkın kendi aralarında yardım ve işbirliğini teşvik etmişti. Hükümet ilk olarak 33.267 köyü seçerek ve bu kırsal kesimlere 335 çuval çimento tedarik etmişti. Daha sonra, bu hammaddeyi başarıyla kullanmış olan 16.600 köye, 500 çuval çimento ve bir ton demir çubuğu da sağlamıştı. 'Yeni Köy Hareketi', kırsal bölgelerdeki sulama sistemleri, köprüler ve yollar gibi modern tesislerin kurulması Güney Kore'deki köylerin altyapısını geliştirmesinde önemli rol oynamıştı. Kırsal kesimlerdeki başarıyla tamamlanan hareket, giderek kentsel alanlara da yayılmış ve sonuçta ülke çapında bir modernleşme hareketi haline gelmişti. 2010 yılında Kırgızistan başkenti Bışkek'te Güney Koreli «Saemaul Undong» Merkezi Kamu Vakfı olarak faaliyete başlamıştı. Bu merkezin kuruluş amacı Koreli kırsal kalkınma deneyimini yerel halka öğretmek ve uygulamaya katkıda bulunmaktır.

«Saemaul Undong» ya da «Yeni Köy Hareketi», Kırgızistan gibi az gelişmiş ülkeler için Kore Cumhuriyeti'nin Kırsal Kalkınma Modeli'dir. Kırgızistan'da, 'Yeni Köy' modelinin uygulanması için tüm şartlar bulunmaktadır. İlk önce, Kırgızistan tarım ülkesidir. Tarım sektörü, Kırgızistan ekonomisinde yüzde 40'lık bir paya sahiptir. Ülkedeki insan gücünün yüzde 60'ı tarım sektöründe çalışmaktadır. Tarım faaliyetlerinin en yoğun olduğu yerler ülkenin güney batısındaki Oş ve Celalabad illeri, Fergana vadisi, kuzeyde Talas ve Çuy vadileri, ayrıca Issık Göl çevresindeki tarım alanlarıdır. Tarım ürünleri açısından, tütün, pamuk, patates, üzüm ve sebzeler hem en çok üretilen hem ihraç edilen maddelerdir. İkinci olarak, ülkenin toplam nüfusunun %65'i kırsal nüfusu

oluşturmaktadır. Kırsal kesimlerde yaşayan halkın sosyo-ekonomik şartları düşüktür. Üçüncüsü, ülkede 1 931 000 kişi yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bu nüfusun % 67.7'si köylerde yaşayan halkı oluşturmaktadır. Dördüncü etken olarak, halkın zihniyetinin değişmesi gerekmektedir. Çünkü halk hep devletin yardım etmesinin, devletten para ve zenginliğin gelmesinin beklemektedir. «Yeni Köy Hareketi'nin» asıl amacı doğru yollarla kendi emeğiyle başkalarının yardımına bağlı kalmadan köyün gelişmesini sağlamaktır. Burada 'başkalar' kavramı hükümet ya da komşu köy, şehir ya da yabancı devlet anlamına gelmektedir. İnsanların zihniyetinde bir reformanın yapılması beklenmektedir. Ayrıca Kırgızistan, değerli maden kaynaklarına sahip bir ülkedir. Özellikle altın, hem bolca üretilen, hem de ihraç edilen bir maden. Altın ihracatının ülke ekonomisine hayli önemli bir katkısı var. Buna karşılık, hidroelektrik üretimi zengindir. Ülkenin ekonomik kalkınmasını sağlamak için tüm şartlar mevcuttur. Asıl mesele «Yeni Köy» kalkınma modelini uygulamak ve uygulattırmaktır. Hükümet ile halk bir dayanışma ortamında işbirliği yapması gerekmektedir.

6 Sonuç

Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında diplomatik ilişkiler gelişme aşamasına girmiştir. 1992'de iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının arkasından üst düzey ziyaretler yapılmıştır. Ticaret miktarı az da olsa ihracat-ithalat ilişkileri düzenlenmiştir. 2008'de karşılıklı olarak Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti'nde Büyükelçiliklerin açılması ikili ilişkileri canlandırmıştır. Bir taraftan 17000 civarı Koreli topluluğun varlığı iki ülke arasında ilişkilerin gelişmesinin olumlu olarak etkilemektedir. Diğer taraftan Kore Cumhuriyetine giden Kırgızistan vatandaşı misafir işçi sayısının artması ikili ilişkilerin bir boyutunu oluşturmaktadır. Misafir işçilerin yasal olarak çalışmaları Kırgızistan'ın ekonomisinde küçük de olsa olumlu etki yapmaktadır. Buna karşılık yasadışı olarak bulunan Kırgızistan vatandaşları Kırgızistan-Güney Kore ilişkilerinde bir sorun oluşturmaktadır. Ancak bu sorun Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında ciddi bir mesele olarak algılanmaktadır.

İki ülke arasındaki ekonomik işbirliğinin perspektifli alanları olarak tarım, tekstil endüstrisi, bilgi teknolojisi ve madencilik sayılmaktadır. Kırgızistan'da, «Yeni Köy» modelinin uygulanması için tüm şartları bulunmaktadır. İlk önce, Kırgızistan tarım ülkesidir. Tarım sektörü, Kırgızistan ekonomisinde yüzde 40'lık bir paya sahiptir. Ülkedeki insan gücünün yüzde 60'ı tarım sektöründe çalışmaktadır. İkinci olarak, ülkenin toplam nüfusunun % 65'i kırsal nüfusu oluşturmaktadır. Kırsal kesimlerde yaşayan halkın sosyo-ekonomik şartları düşüktür. Üçüncüsü, ülkede 1 931 000 kişi yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bu nüfusun % 67.7'si köylerde yaşayan halkı oluşturmaktadır. Dördüncü etken olarak, halkın zihniyetinin değişmesi gerekmektedir. Bu kalkınma modelini uygulamak için Hükümet ile halk bir dayanışma ortamında işbirliği yapması gerekmektedir.

Kırgızistan ile Kore Cumhuriyeti arasında işbirliği olumsuz olarak etkileyen unsurlar ya da engeller olarak ise doğrudan Bishkek-Seul-Bişkek uçuşunun olmaması, Koreli yatırımlarının etkinsiz kullanımı, Koreli girişimciler için Kırgızistan hakkında bilgi eksikliği, iki ülke arasında üst düzey ziyaretlerin az olması, özellikle Kore Cumhuriyeti Başkan ve Başbakan düzeyindeki ziyaretlerin gerçekleşmemesi sayılmaktadır.

Kaynakça

- Boronçiyeva, 2016. «Poltiçeskiy Analiz Dvuhstoronnih Otnoşeniy Kirgizstana s Respublikoy Koreya», *Vestnik Mejdunarodnogo Universiteta Kirgizstana*, **30**, s.96
- Douglass, 2013. «The Saemaul Undong: South Korea's Rural Development Miracle in Historical Perspective». *Asia Research Institute, Working Paper Series*, **193**, s.8
- Eşimbekov, 2010. «The Current Situation of the Kyrgyz-Korea Diplomatic Relations and a Future Direction for Strategic Cooperation», The 3rd Korea-Central Asia International Conference, p.9
- Fumagalli, 2016. «Growing Inter-Asian Connections: Links, Rivalries, and Challenges in South Korean–Central Asian Relations», *Journal of Eurasian Studies*, **7**, p. 39-40.
- Fumagalli, 2016. «Identity and Interests in Korea's Policy Towards Central Asia». ss.3. http://congress.aks.ac.kr/korean/files/2_1358493169.pdf
- Fumagalli, 2012. «South Korea's Engagement in Central Asia from the End of the Cold War to the «New Asia Initiative», *The Journal of Northeast Asian History*, **9**, p.73
- Kozmina, 2012. «Comparative Analysis of Inter-Ethnic Marriages in Korea and Among the Korean Diaspora in Central Asia», *International Journal of Central Asian Studies*, **16**, p.53-54.
- Lee, 2011. «Study on Korea's Policy towards Central Asian States since 1991: Evaluation and Prospect for Policy Cooperation», Institute of Central Asian Studies, Hankuk University of Foreign Studies, p.15.
- Men, 2015. «Koreytsı Tsentralnoy Azii v Gosudarstvennoy Politike Sovetskogo Soyuza (1937-1991) », <http://group-global.org/ru/publication/21731-koreycy-centralnoy-azii-v-gosudarstvennoy-politike-sovetskogo-soyuza-1937-1991-gg> , (10 Aralık 2016)
- Namatbayeva, 2016. Budut Novıye Derevni v Kirgizstane, AKİpress. http://mnienie.akipress.org/unews/un_post:7852

- Natsionalniy Statisticheskiy Komitet Kirgizskoy Respubliki. 2016. Natsionalniy sostav Kirgizskoy Respubliki na 01.01.2016. Bişkek.
- Natsionalniy Statisticheskiy Komitet Kirgizskoy Respubliki. 2016. Čislennost Naseleniya oblastey, rayonov, gorodov, poselkov gorodskogo tipa v 2016 goda. Bişkek.
- Ormonova, 2014. “Ekonomičeskoe Sotrudničestvo Kirgizskoy i Koreyskoy Respublik”. *Nauka, Novye Tehnologii i Inovatsii*, **3**, s.262.
- Reed, 2010. ‘Is Saemaul Undong a Model for Developing Countries Today? ’, International Symposium in Commemoration of the 40th Anniversary of Saemaul Undong.
[//asiafoundation.org/resources/pdfs/SaemaulUndongReedSept2010FINAL.pdf](http://asiafoundation.org/resources/pdfs/SaemaulUndongReedSept2010FINAL.pdf)
- Sooyoung, 2009. “Analysis of Saemaul Undong: A Korean Rural Development Programme in the 1970s”. *Asia-Pacific Development Journal*, **16**, p.123
- Soltojeva, 2007. ‘O Trudovoy Migratsii iz Kirgizii v Koreyu’. *Večerniy Bişkek*,
<http://demoscope.ru/weekly/2007/0283/gazeta021.php>
- The Saemaul Undong movement in the Republic of Korea: Sharing Knowledge On Community-Driven Development. 2012. Asian Development Bank.
Philippines <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/29881/saemaul-undong-movement-korea.pdf>
- Toktomuşev, 2001. **Vneşnyaya Politika Nezavisimogo Kirgizstana**. Sabır, Bişkek.